

Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaava LIIKENNE JA LOGISTIIKKA

OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

MAAKUNTAHALLITUS 10.11.2009

Pirkanmaan liitto

TIIVISTELMÄ / OAS PÄHKINÄNKUORESSA	3
1. JOHDANTO	6
2. PIRKANMAAN MAAKUNNAN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄ	6
3. MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET	7
4. PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVOITUSTILANNE	7
5. PIRKANMAAN 2. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN SISÄLTÖ JA KAAVA-ALUE	8
6. TAVOITTEET	8
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	
Maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteet	
Maakuntasuunnitelman tavoitteet	
Pirkanmaan 1.maakuntakaavan tavoitteet	
Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavan alustavat tavoitteet	
7. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN LÄHTÖKOHDAT	12
8. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN TIETOPOHJA JA LAADITTAVAT SELVITYKSET	13
9. VAIHTOEHTOJEN MUODOSTAMINEN JA VERTAILU	13
10. VAIKUTUSALUE	14
11. SELVITETTÄVÄT VAIKUTUKSET JA VAIKUTUSTEN ARVIOINNIN MENETELMÄT	14
12. OSALLISET	14
13. OSALLISTUMISMENETTELYT JA TIEDOTTAMINEN	16
14. VUOROVAIKUTUS KAAVAN LAADINNAN AIKANA	17
15. KAAVOITUKSEN KULKU JA AIKATAULU	18
16. YHTEYSTIEDOT	19
TAUSTASELVITYKSIÄ	20

TIIVISTELMÄ / OAS PÄHKINÄNKUORESSA

Mikä on OAS?

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n mukainen suunnitelma maakuntakaavan osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä vaikutusten arvioimisesta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kerrotaan, mitä kaavassa on tarkoitus käsitellä, millaisia vaihtoehtoja tutkitaan ja miten sen vaikutuksia arvioidaan. Lisäksi suunnitelmassa kerrotaan ketkä ovat osallisia ja miten he saavat tietoa suunnittelusta sekä missä vaiheessa ja miten he voivat esittää mielipiteitään suunnitelman sisällöstä.

Miksi kaava laaditaan?

Pirkanmaa ja erityisesti Tampereen seutu on valtakunnallisten pääliikenneväylien, valtateiden ja ratojen solmukohta. Tampereella sijaitsee maamme toinen rautatietavaraliikenteen järjestelyratapiha ja Pirkkalassa ulkomaanlentojen osalta maamme toiseksi vilkkain kansainvälinen Tampere-Pirkkalan lentoasema.

Maakunnan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin liikenneväyliin kohdistuu kehittämistarpeita, jotka tulee ratkaista ja sovittaa yhteen muiden alueidenkäyttötarpeiden kanssa maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavalla. Kaavan laatimisen yhteydessä voidaan osallistuminen ja vaikutusten arviointi järjestää myös lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Mitä Pirkanmaan 2.vaihemaakuntakaavassa käsitellään?

Maakuntavaltuuston 18.11.2008 § 38 tekemän päätöksen mukaan liikenne ja logistiikka – teemaa koskevaan Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavaan sisällytetään valtakunnalliset rata- ja päätielinjaukset, Tampereen järjestelyratapihan siirtäminen, Tampere-Pirkkalan lentoaseman alue, Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskus ja muualla maakunnassa sijaitsevat logistiset aluekokonaisuudet.

Vaihemaakuntakaavan lähtökohdat

Vaihemaakuntakaavan lähtökohdan muodostavat Pirkanmaan 1. maakuntakaavan liikenneverkkoa ja logistisia kehittämisalueita koskevat varaukset, joiden päivittäminen pääliikenneyhteyksiin kohdistuvien valtakunnallisten ja maakunnallisten kehittämistarpeiden osalta on ajankohtaista.

Päivittämisen lähtökohdista ovat mm. viime vuosien aikana laaditut selvitykset Tampereen läntisestä oikoradasta, järjestelyratapihan siirtämisestä ja Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskuksesta. Tieverkon osalta keskeisiä lähtökohdista ovat parhaillaan käynnissä olevat tiehallinnon selvitykset, jotka koskevat valtatie 3 väleillä Lempäälän Marjamäki - Kulju - Pirkkala ja Ylöjärvi - Hämeenkyrö.

Mitä vaihtoehtoja tutkitaan?

Kaavatyön aikana selvitetään rata- ja tieverkkoa, Tampere-Pirkkalan lentoaseman aluetta sekä muita maakunnan logistisia aluekokonaisuuksia koskevat kehittämistarpeet ja niiden edellyttämät maakuntakaavavaraukset vaihtoehtoisin. Erityisesti selvitetään vaihtoehtoiset mahdollisuudet yhdistää eri liikennemuodot tehokkaasti toisiinsa Tampere-Pirkkalan lentoaseman alueella.

Mitä selvityksiä tehdään?

Aiemmin laadittuja Tampereen läntistä oikorataa ja järjestelyratapihan siirtämistä koskevia selvityksiä täydennetään, ja lisäksi selvitetään mahdollisuudet kytkeä henkilöjunaliikenne lentoliikenteeseen Tampere-Pirkkalan lentoasemalla. Lentoliikenteen osalta arvioidaan selvitystarve Tampere-Pirkkalan lentoaseman 2. kiitotien varaamiseksi vaihemaakuntakaavaan.

Maankäyttöä koskeva selvitystarve arvioidaan kaavaprosessin kuluessa.

Tiehallinto on käynnistänyt em. valtatie 3 koskevat selvitykset, jotka toimivat vaihemaakuntakaavan taustaselvityksinä.

Maakunnan rataverkon lisäraiteiden rakentamisen ongelmakohdat maankäytön osalta selvitetään liiton omana työnä yhteistyössä ratahallintokeskuksen kanssa Tampereen kaupunkiseudun osalta laaditun lisäraideselvityksen tapaan.

Muulla maakunnassa sijaitsevien logististen aluekokonaisuuksien osalta selvitystarve arvioidaan kaavatyön kuluessa.

Mitä tehdään ja milloin?

- Maakuntavaltuuston päätös kaavan laatimisesta 18.11.2008 § 38
- OAS:n hyväksyminen maakuntahallituksessa 10.11.2009.
- Aloitus- ja tavoitevaihe 5/2009 – 2/2010
- Selvitysten laadinta 10/2009-10/2010
- Kaavaluonnos 5-10/2010
- Ehdotuksen valmistelu 1-6/2011
- Kaavaehdotus 8/2011
- Vaihemaakuntakaavan hyväksyminen 12/2011

Kuka voi vaikuttaa?

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:ssä on mainittu ne tahot, jotka ovat osallisia maakuntakaavatyössä, kuten maanomistajat, kuntalaiset, viranomaiset ja yhteisöt. Käytännössä kaikilla, joiden elämään kaava jotenkin vaikuttaa, on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Miten ja koska voi vaikuttaa?

Kaavan valmisteluun ja sisältöön liittyvää vapaamuotoista palautetta voi antaa Pirkanmaan liiton koko kaavoitusprosessin ajan kirjallisesti tai suullisesti. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja myöhemmin kaikki keskeiset suunnitteluasiakirjat ovat nähtävillä Pirkanmaan liiton toimistossa ja liiton nettisivuilla.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma lähetetään lausunnonlehtien jäsenkuntiin, ja osalliset voivat jättää mielipiteensä siitä. Maakuntahallitus tulee käsittelemään saadut lausunnot ja mielipiteet ja hyväksymään OAS:n ja alustavat tavoitteet vaihemaakuntatyölle. Tavoitteita tarkennetaan myöhemmässä vaiheessa.

Kaavaluonnos laitetaan nähtäville syksyllä 2010 ja kaavaehdotus syksyllä 2011 Pirkanmaan liiton ja jäsenkuntiin. Kaavaluonnoksen ja -ehdotuksen nähtäville asettamisesta päättää maakuntahallitus. Nähtävillä oloista tiedotetaan maakunnan virallisissa tiedotuslehdissä, maakunnan kuntien ilmoitustauluilla ja internetissä. Kaavaluonnoksesta ja -ehdotuksesta pyydetään lausunnot viranomaisilta ja sidosryhmiltä. Osallisilla on mahdollisuus esittää kaavaluonnoksesta mielipiteensä sekä tehdä tarvittaessa muistutus kaavaehdotuksesta. Kaavaluonnosta ja -ehdotusta esitellään yleisötilaisuuksissa tarpeen mukaan. Maakuntahallitus käsittelee palautteen sekä antaa vastineet.

Kaavoitustyöhön liittyen järjestetään kaksi varsinaista viranomaisneuvottelua. Maakuntahallitus päättää toimenpiteistä muistutusten, lausuntojen sekä viranomaisneuvottelun perusteella.

Maakuntavaltuusto hyväksyy Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavan. Hyväksymistä koskevas- ta päätöksestä tiedotetaan, ja kaava saatetaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi.

Vaihemaakuntakaavan hyväksymispäätöksestä voi valittaa suoraan ympäristöministeriöön. Ministeriö vahvistaa kaavan kokonaan tai osittain tai jättää sen vahvistamatta. Vaihemaakuntakaava tulee voimaan kun vahvistamista koskevasta päätöksestä on kuulutettu. Ympäristöministeriön vahvistamispäätöksestä voi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Edellytyksenä on, että henkilö on valittanut jo hyväksymispäätöksestä ympäristöministeriöön.

Mistä saa lisätietoa?

Pirkanmaan liitto
Nalkalankatu 12
PL 76 33201 Tampere
vaihde 03 2481 111
sähköposti pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi

Liikenneinsinööri Reijo Väliharju
etunimi.sukunimi@pirkanmaa.fi
03 248 1237 / 050 388 0901

Ma. maakuntakaavoitusjohtaja Pekka Harstila
etunimi.sukunimi@pirkanmaa.fi
03 248 1230 / 050 344 2414

1. JOHDANTO

Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n mukainen suunnitelma maakuntakaavan osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä vaikutusten arvioimisesta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kerrotaan, mitä kaavassa on tarkoitus käsitellä, millaisia vaihtoehtoja tutkitaan ja miten sen vaikutuksia arvioidaan. Lisäksi siinä kerrotaan, ketkä ovat osallisia ja miten he saavat tietoa suunnittelusta sekä missä vaiheessa ja miten he voivat esittää mielipiteitään suunnitelman sisällöstä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään koko kaavaprosessin ajan, ja sen ajantasainen versio on nähtävillä liiton kotisivuilla osoitteessa: www.pirkanmaa.fi.

Alueiden käytön suunnittelun periaatteita ovat avoimuus ja vuorovaikutteisuus sekä edellytysten luominen sille, että kaikilla niillä, joita asiat koskevat, on mahdollisuus osallistua kaavaan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia ja ilmoittaa mielipiteensä asiasta.

Osallisilla on keskeinen rooli kaavaprosessissa. He tuovat kaavoittajien tietoon, mitkä asiat ovat asukkaille ja alueella toimijoille tärkeitä. Osallisten osallistumismuodot määritellään kussakin tapauksessa erikseen. Menettelytapoja valittaessa on otettava huomioon vaikutusalueen laajuus, maankäytön merkittävyys ja osallisten määrä. Kaikki mainitut seikat korostavat yleisen tiedottamisen merkitystä, kun kyseessä on maakuntakaava. Osallisiksi luetaan tässä maakuntakaavassa sekä kansalais- ja viranomaistahoja että julkisia (kuntia ja seurakuntia) ja yksityisiä yhteisöjä (kuten yhtiöitä, osuuskuntia ja yhdistyksiä).

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavajärjestelmässä maakuntakaavan tehtävänä on ohjata kuntakaavoitusta ja viranomaistoimintaa siten, että valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakunnalliset tarpeet otetaan niissä huomioon. Lain mukaan maakuntakaava voidaan laatia myös vaiheittain tai osa-alueittain. Tällöin kaava koskee tiettyä asiakokonaisuutta tai osa-aluetta.

Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa käsitellään liikenteeseen ja logistiikkaa liittyviä asiakokonaisuuksia, ja sen tarkoituksena on täydentää ja tarkistaa vuonna 2007 vahvistettua Pirkanmaan 1. maakuntakaava ko. asiakokonaisuuksien osalta.

2. PIRKANMAAN MAAKUNNAN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄ

Maakunnan kehittäminen ja suunnittelu perustuu kolmeen kehittämissasiakirjaan, maakuntasuunnitelmaan, maakuntakaavaan ja maakuntaohjelmaan.

Maakuntasuunnitelma esittää vision maakunnan alueesta noin 30 vuoden kuluttua. Suunnitelma määrittelee yleispiirteisellä tasolla tavoitteet ja toimenpiteet halutun visiotilan saavuttamiseksi ja toteuttamiseksi. Siinä käsitellään yhteiskunnan eri toimintoja ja kehittämisstrategioita. Suunnitelmaa tarkistetaan valtuustokausittain eli joka neljäs vuosi.

Maakuntaohjelma on maakunnan toimijoiden yhteinen tahdonilmaisu maakuntasuunnitelman mukaisen visiotilan toteuttamisen edellyttämistä hankkeista ja hankkeiden tärkeysjärjestyksestä. Maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain eli joka neljäs vuosi, ja sitä tarkennetaan vuosittain laadittavalla toteuttamissuunnitelmalla.

Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa. Maakuntakaavassa korostuvat valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten näkökulmien yhteensovittaminen ja huomioonottaminen. Kaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistettävä niiden toteuttamista. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteensovittamiseksi on tarpeen.

3. MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET

Maakuntakaavalla on maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaan erilaisia oikeusvaikutuksia, jotka kohdistuvat kuntakaavoitukseen sekä viranomaistoimintaan. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa, asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 32.1 §). Maakuntakaava ei ole voimassa yksityiskohtaisemman oikeusvaikutteisen kaavan alueella. Maakuntakaava voi kuitenkin vaikuttaa kuntakaavan muuttamistarpeeseen.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 32.1 §

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan:

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista (MRL 32.2 §). Maakuntakaavan huomioon ottaminen ja edistämiselvoite koskee kaikkia sellaisia valtion ja kuntien viranomaisia, jotka harjoittavat alueiden käyttöön liittyvää suunnittelua tai toteuttamista. Veloitteen on katsottu koskevan myös valtion liikelaitoksista annetussa laissa (1185/2002) tarkoitettuja valtion liikelaitoksia, niiden hoitaessa viranomaistehtäviä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 32.2 §

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan:

Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33.1 §:n mukaan maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Rakentamisrajoituksen kohdealueilla ei lupaa rakentamiseen saa myöntää siten, että maakuntakaavan toteutuminen vaikeutuu. Rakentamisrajoitus on kuitenkin ehdollinen. Jos rakennusluvan epäamisestä aiheutuu hakijalle huomattavaa haittaa, lupa on myönnettävä, ellei kunta tai muu julkisoikeudellinen yhteisö lunnasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta.

4. PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVOITUSTILANNE

Pirkanmaan 1. maakuntakaava, joka hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 9.3.2005 ja vahvistettiin valtioneuvostossa 29.3.2007, on laadittu koko maakunnan alueen ja useimmat alueidenkäyttötarpeet käsittävänä kokonaiskaavana. Siinä on osoitettu maankäytön pääperiaatteet ja kehityksen edellyttämät aluevaraukset seuraavaksi 20 vuodeksi.

Maakuntahallitus päätti 18.12.2007, että Pirkanmaan 1. maakuntakaavan täydentämiseksi käynnistetään vaihemaakuntakaavoitus.

Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa esitetyt turpeenottoalueet ovat pääasiassa tuotannossa olevia alueita. Ympäristöministeriö ja huoltovarmuuskeskus ovat esittäneet riittävien turpeentuotantoaluevarausten ottamisesta maakuntakaavoihin. Vuonna 2007 hyväksytyn Pirkanmaan energiaohjelman tavoite kotimaisten polttoaineiden käytön lisäämisestä Pirkanmaalla edellyttää turpeen käytön lisäämistä. Edellä mainitun perusteella maakuntavaltuusto teki 28.5.2008 päätöksen Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) laadinnasta. Vaihemaakuntakaavaluonnos oli nähtävillä keväällä 2009. Vaihemaakuntakaava on tarkoitus hyväksyä maakuntavaltuustossa vuoden 2010 aikana.

Vuonna 2005 valmistuneessa Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa luotiin periaatteet vesihuollon ylikunnallisille kehittämistoimille Pirkanmaalla. Suunnitelman tavoitteena on ohjata ja edistää Pirkanmaan vesihuollon seutuyhteistyötä. Tältä pohjalta suunnitelmaa

koordinoinut johtoryhmä suositti mm., että jätevesien puhdistusta tehostetaan keskittämällä se suurempiin ja tehokkaampiin puhdistamoihin. Kyseisen suunnitelman pohjalta Tampereen Veden johdolla käynnistettiin Pirkanmaan keskuspuhdistamon sijainti- ja purkupaikkavaihtoehtojen tutkiminen sekä myöhemmin YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Pirkanmaan keskuspuhdistamo on maakunnallisesti merkittävä hanke, ja se edellyttää maakuntakaavaa. Maakuntavaltuusto päätti 18.11.2008, että Pirkanmaan 3. vaihemaakuntakaava laaditaan keskusjätevedenpuhdistamoa tai 0+ vaihtoehtoa ja näihin liittyviä uusia jätevesihuollon runkovesilinjoja, vaihtoehtoisia purkulinjoja vesistöihin sekä mahdollista lietteen käsittelyä koskevana vaihemaakuntakaavana. Vaihemaakuntakaavatyö odottaa kuntien ratkaisua asiasta.

5. PIRKANMAAN 2. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN SISÄLTÖ JA KAAVA-ALUE

Maakuntavaltuuston päätöksen 18.11.2008 § 38 mukaan Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaava laaditaan liikenne- ja logistiikkateemaa koskevana vaihemaakuntakaavana ja siihen sisällytetään valtakunnalliset rata- ja päätielinjaukset, Tampereen järjestelyratapihan siirtäminen, Tampere-Pirkkalan lentoaseman alue, Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskus ja muualla maakunnassa sijaitsevat logistiset aluekokonaisuudet. Alueellisesti laadittava vaihemaakuntakaava kattaa koko Pirkanmaan.

6. TAVOITTEET

Vaihemaakuntakaavan tavoitteet määritellään maankäyttö- ja rakennuslain, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sekä maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRL 28 §) pohjalta. Maakunnallisten tavoitteiden määrittelyn lähtökohdaksi on Pirkanmaan maakuntasuunnitelman 2025 tavoitteet. Pirkanmaan 1. maakuntakaava ja sen tavoitteet muodostavat niin ikään lähtökohdan kaavatyölle.

Maakuntajohtaja on asettanut päätöksellään §271 (9.6.2009) Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavatyötä ohjaavan ohjausryhmän. Kaavan selvitysten laatimista tukemaan perustetaan hankeryhmä, joka koostuu Pirkanmaan liiton ja valtion viranomaisten edustajista.

VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Tavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa.

Maaliskuun 1. päivänä vuonna 2009 voimaan tulleiden tarkistettujen tavoitteiden mukaan aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Liikenne- ja logistiikkateemaa koskevia tavoitteita on asetettu erityisesti kohdissa 4.2, 4.3 ja 4.5.

Kohta 4.2, Toimiva aluerakenne:

Yleistavoitteiden mukaan Etelä-Suomessa aluerakenne perustuu erityisesti Helsingin ja alueen muiden kaupunkikeskusten välisiin raideliikenneyhteyksiin.

Erityistavoitteiden mukaan maakunnan suunnittelussa edistetään ylimaakunnallisten kehittämisvyöhykkeiden muodostamista ja niiden kehittämisedellytyksiä. Alueiden käytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset maanpuolustuksen toimintamahdollisuuksille.

Kohta 4.3, Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu:

Yleistavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Olemassa olevia yhdyskuntarakenteita hyödynnetään sekä eheytetään kaupunkiseutuja ja taajamia. Taajamia eheyttäessä parannetaan elinympäristön laatua.

Erityistavoitteiden mukaan Maakuntakaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja esittää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet. Erityisesti kaupunkiseuduilla on varmistettava henkilöautoliikenteen tarvetta vähentävä sekä joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä edistävä liikennejärjestelmä.

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkempien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaalirastit on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja.

Kohta 4.5, Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto:

Yleistavoitteiden mukaan liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Liikennejärjestelmä ja alueidenkäyttö sovitetaan yhteen siten, että vähennetään henkilöautoliikenteen tarvetta ja parannetaan ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytyksiä.

Tarvittaviin liikenneyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja -verkostoja.

Erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on turvattava olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien kehittämismahdollisuudet.

Alueiden käytössä on edistettävä matka- ja kuljetusketjujen toimivuutta ja turvattava edellytykset julkiselle liikenteelle sekä eri liikennemuotojen yhteistyön kehittämiseksi. Alueidenkäytön suunnittelussa on varattava riittävät alueet tavara- ja henkilöliikenteen terminaalien ja matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten. Nopean liikenteen junayhteyksiä toteutettaessa on huolehdittava lähi- ja taajamaliikenteen toimintaedellytyksistä.

Lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee ottaa huomioon lentoliikenteen turvallisuuteen liittyvät tekijät, erityisesti lentoesteiden korkeusrajoitukset, sekä lentomelun aiheuttamat rajoitukset. Uusia lentoasemia suunniteltaessa ja olemassa olevia kehitettäessä tulee ottaa huomioon asutus ja muut melulle herkät toiminnot. Alueidenkäytössä on turvattava lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvarmistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet.

MAANKÄYTTÖ – JA RAKENNUSLAIN TAVOITTEET

Maankäyttö- ja rakennuslaki 1 §

Lain yleinen tavoite

Lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä.

Tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5 §

Alueiden käytön suunnittelun tavoitteet

Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää:

- 1) turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista;
- 2) yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta;
- 3) rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista;
- 4) luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä;
- 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä;
- 6) luonnonvarojen säästeliästä käyttöä;
- 7) yhdyskuntien toimivuutta ja hyvää rakentamista;
- 8) yhdyskuntarakentamisen taloudellisuutta;
- 9) elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä;
- 10) palvelujen saatavuutta; sekä
- 11) liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 28 §

Maakuntakaavan sisältövaatimukset

Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään.

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päättösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-alueita koskevien perustamispäättösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Kaava laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyteen;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat. Edellä tässä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

MAAKUNTASUUNNITELMAN TAVOITTEET

Pirkanmaa 2025 -maakuntasuunnitelma on yhteinen strateginen kehittämissuunnitelma Pirkanmaan toimijoille. Maakuntasuunnitelma sisältää Pirkanmaan omat tavoitteet alueelliselle kehitykselle ja kehittämistyön linjaukset pitkälle tulevaisuuteen. Maakuntasuunnitelman linjaukset täsmentyvät siihen perustuvassa maakuntaohjelmassa sekä maakuntakaavassa.

Pirkanmaan liiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt maakuntasuunnitelman 28.10.2009.

Maakuntasuunnitelman mukaan tavoitellussa Pirkanmaan edullinen asema kehityskäytävien solmualueena on tehokkaasti hyödynnetty maakunnan vetovoimatekijänä. Eri liikennemuoto-

jen yhdistäminen (multimodaalisuus) on toteutettu onnistuneesti. Tehokkaat ja taloudelliset maankäytön ratkaisut, liikenneverkon hyvä kunto, joukkoliikenteen sujuvuus ja kevyen liikenteen mahdollisuuksien oivaltaminen turvaavat yhdyskuntien rakenteen tehostumisen, eheytyksen ja kasvun mahdollisuudet sekä monimuotoisten, vaativienkin toimintojen sijoittumisen maakuntaan. Toimiva, maakunnan suorat kansainväliset yhteydet mahdollistava lentoliikenne sekä yhteydet satamiin ovat tässä tukena.

PIRKANMAAN 1. MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET

Pirkanmaan 1. maakuntakaavan liikenne- ja logistiikkateemaa koskevat tavoitteet kohdistuvat tieverkkoon, raideliikenteen aluevarauksiin sekä lento- ja vesiliikenteen aluevarauksiin.

Tieverkon toiminnallinen luokitus on lähtökohtana tieverkon tekniselle mitoitukselle. Tieverkolla aluevarausten päätavoitteena on mm. yhteyksien turvaaminen pääkaupunkiseudulle, tärkeimpiin satamakaupunkeihin sekä toisiin valtakunnanosakeskuksiin.

Maakuntakaavan raideliikenteen aluevarauksin mahdollistetaan rataverkon kuljetuskapasiteetin säilyminen, nopea junaliikenne, taajamajuna-, kiskobussi- ja tavaraliikenne.

Lentoliikenteen aluevarausten päätavoitteena on mahdollistaa Tampere-Pirkkalan lentokentän kehittäminen, hyödyntää kentän liikenteellisesti edullinen sijainti mm. elinkeinoelämän tarpeisiin ja rajoittaa melusta kärsivien toimintojen sijoittumista kentän lähialueille.

PIRKANMAAN 2. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN ALUSTAVAT TAVOITTEET

Vaihemaakuntakaavan alustavat tavoitteet on johdettu em. valtakunnallisista ja maakunnallisista tavoitteista. Vaihemaakuntakaavassa tavoitteet sovitetaan toisiinsa ja yhteen muun maankäytön kanssa.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden perusteella Pirkanmaan maakunnan liikennejärjestelmää tulee suunnitella ja kehittää kokonaisuutena, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Tarvittaviin liikenneyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja -verkostoja.

Vaihemaakuntakaavan laadinnassa otetaan huomioon Etelä-Suomen aluerakenne, (pääliikenneväyliin tukeutuvat) ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet valtakunnansa-keskuksiin sekä maanpuolustuksen toimintaedellytykset ja aluetarpeet mm. Tampere-Pirkkalan lentoaseman ja Parkanon aseman lähialueilla. Liikennejärjestelmä ja alueidenkäyttö sovitetaan yhteen siten, että vähennetään henkilöautoliikenteen tarvetta ja parannetaan ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytyksiä.

Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavalla turvataan olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen ja maanteiden jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävän Tampere-Pirkkalan lentoaseman kehittämismahdollisuudet.

Kaavalla pyritään edistämään matka- ja kuljetusketjujen toimivuutta ja turvaamaan edellytykset julkiselle liikenteelle sekä eri liikennemuotojen yhteistyön kehittämiselle. Alueidenkäytön suunnittelussa pyritään varaamaan riittävät alueet tavara- ja henkilöliikenteen terminaalien ja matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten. Nopean liikenteen junayhteyksien lisäksi pyritään huolehtimaan lähi- ja taajamaliikenteen toimintaedellytyksistä.

Tampere-Pirkkalan lentoaseman ympäristön maankäytössä otetaan huomioon lentoliikenteen turvallisuuden liittyvät tekijät, erityisesti lentoesteiden korkeusrajoitukset, sekä lentomelun aiheuttamat rajoitukset. Lisäksi otetaan huomioon olemassa oleva ja suunniteltu asutus sekä muut melulle herkät toiminnot. Niin ikään pyritään turvaamaan lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvarmistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet.

Valtuuston päätöksen mukaan Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavaan (liikenne ja logistiikka) sisällytetään valtakunnalliset rata- ja päätielinjaukset, Tampereen järjestelyratapihan siirtäminen, Tampere-Pirkkalan lentoaseman alue, Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskus ja muualla maakunnassa sijaitsevat logistiset aluekokonaisuudet.

7. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN LÄHTÖKOHDAT

Pirkanmaan 1. maakuntakaava ja sen maankäyttövaraukset muodostavat lähtökohdan kaavatyölle. Maakuntakaavan hyväksymisen jälkeen on Pirkanmaan liiton ja muiden viranomaisten yhteistyöllä laadittu mm. Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskusta, Tampereen läntistä oikorataa ja järjestelyratapihan siirtämistä koskevat selvitykset. Näillä liikenne- ja logistiikkateemaan kuuluvilla kokonaisuuksilla on valtakunnallista ja maakunnallista merkitystä, joten ne tulee ratkaista ja sovittaa yhteen maakuntakaavalla.

Vuonna 2006 laaditun Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskusta koskevan esiselvityksen (Pirkanmaan liiton julkaisu D 86) mukaan Tampereen seutu pohjoismaiden suurimpana sisämaankaupunkialueena synnyttää jo itsessään huomattavia tavaravirtoja. Tampereen kaupunkiseutu sijaitsee maamme elinkeinoelämän keskipisteessä ja pääliikenneväylien solmukohdassa. Hyvien rauta- ja valtatieyhteyksien päässä sijaitsee seitsemän satamaa, jotka välittävät ulkomaankaupan tavaravirtoja maailmalle. Esiselvityksessä logistiikkakeskukselle etsittiin vaihtoehtoisia sijaintipaikkoja Tampereen kaupunkiseudulta. Parhaaksi sijaintipaikaksi osoitettiin Tampere-Pirkkalan rajaseutu Linnakorven ja Sarankulman eteläpuolelta.

Esiselvityksen jälkeen laadittiin Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskuksen aluevaraussuunnitelma (Pirkanmaan liiton julkaisu D 90), joka valmistui vuonna 2008. Aluevaraussuunnitelmasa tutkittiin logistiikka-alueen tarkempaa sijaintia, aluerajausta, sisäistä aluerakennetta, liikenneväyliä ja alueen rakentamiskustannuksia.

Keväällä 2007 Ratahallintokeskus, VR-konserni ja Pirkanmaan liitto katsoivat tarpeelliseksi täydentää logistiikkakeskuksen esiselvitystä Tampereen keskustan läheisyydessä sijaitsevan järjestelyratapihan mahdollisen siirtämisen osalta. Tällöin päätettiin käynnistää jatkoselvitys, jossa määritettiin järjestelyratapihan siirtämiseen liittyvät toiminnalliset, taloudelliset ja tekniset yksityiskohdat.

VR-konserni tilasi Oy VR-Rata Ab:n Rautatiesuunnittelulta toiminnallisen selvityksen, jonka tavoitteeksi asetettiin määritellä uuden järjestelyratapihan mahdollinen sijainti, raiteistomalli, alustavat tekniset ratkaisut, tarvittavat yhteydet ja hankkeen kytkeytyminen Tampereen alueen muihin rautatiejärjestelmän kehittämissuunnitelmiin. Samassa yhteydessä Ratahallintokeskus ja Pirkanmaan liitto tilasivat Oy VR-Rata Ab:n Rautatiesuunnittelulta Viinikan ratapihan siirtämiseen vaadittavan teknisen suunnittelun. Työssä määriteltiin liikenteellisen selvityksen pohjalta ratapihan siirtämisen edellyttämät tekniset ratkaisut, aluetarve sekä toimenpiteiden kustannusarvio. Erillisten suunnitelmien tulokset kirjattiin Tampereen järjestelyratapihan siirtoselvitysraporttiin.

Syksyllä 2007 Pirkanmaan liitto yhdessä Ratahallintokeskuksen kanssa käynnisti selvityksen Tampereen läntisen oikoradan toteuttamismahdollisuuksista. Esiselvityksen tavoitteena oli mm. tutkia olisiko radan toteuttaminen teknisesti mahdollista ja mitä hyötyjä tai haittoja uudesta radasta olisi.

Oikoradan esiselvityksen lähtökohtana oli järjestää päärataa kulkeva tavaraliikenne Tampereen länsipuolitse oikorataa pitkin ja rauhoittaa nykyinen Tampereen keskustan läpi kulkeva päärata henkilöliikenteelle. Tampereen läntinen oikorata kytkeytyi rautatieliikenteen kannalta samaan aikaan selvitettäviin muihin em. liikennehankkeisiin.

Selvitysten tuloksena oli, että Tampereen läntinen oikorata on erittäin tärkeä elementti rautatieliikenteen pitkän tähtäimen kehittämisessä sekä valtakunnan rataverkolla että Tampereen seudun liikenneverkolla. Tampere on viiden ratasuunnan risteysasema, joten oikoradan vaikutukset ulottuvat huomattavasti Tampereen seutua laajemmalle alueelle. Helsinki-Tampere-

Oulu-pääradan liikenteen välityskyky ja Tampereen henkilö- ja järjestelyratapihan kapasiteetit määrittelevät pitkälti junaliikenteen tulevaisuuden roolin ja kasvumahdollisuudet koko Etelä- ja Länsi-Suomessa.

Oikorataselvityksen pohjalta esitettiin mm. suunnittelun työn jatkamista mahdollisen yhteystarvevarauksen merkitsemiseksi maakuntakaavaan, oikoradan pääsuuntaselvityksen laatimista ja selvityksen laatimista oikoradan ja Tampere-Pirkkalan lentoaseman yhteen kytkemisen tarpeista ja mahdollisuuksista.

Nämä toimenpide-ehdotukset muodostavat keskeisen lähtökohdan kaavatyölle, jonka aikana eri liikenne- ja logistiikkateemaan kuuluvat asiakokonaisuudet sovitetaan toisiinsa ja muuhun maankäyttöön. Edellä mainitut selvitykset on laadittu pitkälti erilliselvelyksinä, eikä niiden laatimisen yhteydessä tarkasteltu eri hankkeiden sovitamista toisiinsa tai muuhun maankäyttöön kokonaisuutena. Vaihemaakuntakaavan avulla voidaan selvittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja sijaintipaikkoja ja tarkentaa aiemmin laadittuja selvityksiä ja suunnitelmia.

Valtatieverkon osalta vaihemaakuntakaavan lähtökohdina ovat Tiehallinnon vuonna 2008 käynnistämät VT 3:n YVA-selvitys välillä Ylöjärvi-Hämeenkyrö ja Marjamäki-Kulju-Pirkkala verkollinen selvitys. Tiehallinnon valtatie 3 koskevat tavoitteet tulee niin ikään sovittaa yhteen em. hankkeiden ja muun maankäytön kanssa.

8. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN TIETOPOHJA JA LAADITTAVAT SELVITYKSET

Tampereen läntisen oikorataselvityksen jatkotoimenpiteiden mukaisesti on vaihemaakuntakaavoituksen pohjaksi perusteltua käynnistää yhteistyössä ao. viranomaisten kanssa Tampereen läntisen oikoradan pääsuuntaselvitys, järjestelyratapihan uuden sijaintipaikan suunnittelu ja selvitys henkilöjunaliikenteen ja Tampere-Pirkkalan lentoaseman kytkemismahdollisuuksista. Tampere-Pirkkalan lentoaseman kehittämismahdollisuudet mukaan lukien toinen kiitotie ja siitä aiheutuvat vaikutukset on myös perusteltua selvittää yhteistyössä Finavian kanssa.

Valtatie 3:n osalta tarvittavan tietopohjan muodostavat parhaillaan käynnissä olevat YVA-selvitys välillä Ylöjärvi - Hämeenkyrö ja Marjamäki-Kulju-Pirkkala verkollinen selvitys ja aluevaraussuunnitelma.

Ratahallintokeskus on vuoden 2008 aikana laatinut puutavaran lastaukseen ja kuljetukseen liittyvän valtakunnallisen selvityksen, joka otetaan huomioon kaavatyössä ja tulee osaltaan toimimaan vaihemaakuntakaavan taustaselvityksenä esim. Parkanon asemanseudun osalta.

Pirkanmaan rataverkkoa koskeva lisäraiteiden maankäytöllinen tilantarvetarkastelu laaditaan liiton omana työnä yhteistyössä Ratahallintokeskuksen ja alueen kuntien kanssa.

9. VAIHTOEHTOJEN MUODOSTAMINEN JA VERTAILU

Kaavatyön aikana tarkennetaan aiemmin laadittuja selvityksiä ja selvitetään mahdollisuudet Tampereen läntiselle oikoradalle siten, että henkilöjunaliikenne ja lentoliikenne voidaan kytkeä toisiinsa Tampere-Pirkkalan lentoasemalla. Näiden linjauksien pohjalta muodostetaan maankäytön vaihtoehtoisia ratkaisumalleja, jotka toimivat vaikutusten arvioinnin pohjana. Vaihtoehtojen muodostamisen pohjana ovat em. valtakunnalliset ja maakunnalliset tavoitteet, jotka sovitetaan paikallisiin olosuhteisiin.

VT 3:n osalta vaihtoehtoiset linjaukset selvitetään tiehallinnon laatimien selvityksien yhteydessä.

Maakunnan muiden logististen aluekokonaisuuksien osalta selvitystarve ja vaihtoehdot arvioidaan yhteistyössä ao. kuntien kanssa. Parkanon asemanseudun osalta on käynnissä yleiskaavoitus, joka yhteydessä selvitetään vaihtoehtoisia maankäyttömalleja ja joka muodostaa osaltaan lähtökohdan vaihemaakuntakaavoitukselle.

10. VAIKUTUSALUE

Vaihemaakuntakaavan vaikutusalue on Pirkanmaan maakunta, mutta kaavan liikenneratkaisuille on merkittävä vaikutus koko valtakunnan liikennejärjestelmään. Maakunnan sisällä vaikutukset kohdistuvat keskeisimmin Tampereen kaupunkiseudulle, Tampereen, Lempäälän, Pirkkalan, Nokian ja Ylöjärven alueille.

11. SELVITETTÄVÄT VAIKUTUKSET JA VAIKUTUKSEN ARVIOINNIN MENETELMÄT

Vaikutusten arviointi (maankäyttö- ja rakennuslain 9 §) on keskeinen osa kaavan laadintaprosessia ja vuorovaikutteista suunnittelua. Arvioinnin tehtävänä on tuottaa suunnittelijoille, osallisille sekä päättäjille tietoja kaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävyydestä sekä haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Vaikutusten arviointi suoritetaan sillä tasolla ja tarkkuudella kuin maakuntakaava yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Vaikutuksia selvitettäessä (maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §) otetaan huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus sekä aikaisemmin tehdyt selvitykset siinä laajuudessa, että voidaan arvioida riittävässä määrin maakuntakaavan toteuttamisen vaikutuksia:

- ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat liikennehankkeiden vaikutukset elinympäristöön ja valtakunnan liikennejärjestelmään.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista arvioidaan MRL 28§ mukaisesti. Vaikutukset Natura 2000-verkoston arvioidaan aluekohtaisesti ja varaudutaan tarvittaessa vaikutusten selvittämiseen luonnonsuojelulain 65 §:n edellyttämällä tarkkuudella. Lisäksi varaudutaan vaikutusten arviointiselvityksiin myös mahdollisten muiden erityistarkastelua vaativien aihealueiden osalta.

Vaikutusten arviointi on jatkuva prosessi. Se on keskeinen osa vuorovaikutteista suunnittelua, ja siihen voi vaikuttaa maakuntakaavan valmistelun eri vaiheissa.

Tavoitteena on tuottaa arviointitietoa mahdollisimman ajantasaisesti kunkin kaavavaiheen käyttöön. Arvioinnin tehtävä on tukea vaihtoehtojen laadintaa ja kaavaratkaisun valintaa.

Arviointitulokset saatetaan avoimesti osallisten, viranomaisten ja yhteisöjen tietoon ja edelleen arvioitaviksi. Tuloksiin voi tutustua osana kaavamateriaalia, jota toimitetaan kirjallisena ja sähköisessä muodossa. Arvioinnin tehtäväksi asetetaan tuottaa prosessille ja siihen osallistuville monipuolista, objektiivista ja myös kriittistä tietoa.

12. OSALLISET

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:ssä on mainittu ne tahot, jotka ovat osallisia maakuntakaavatyössä, kuten maanomistajat, kuntalaiset, viranomaiset ja yhteisöt.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 62 §

Vuorovaikutus kaava valmisteltaessa

Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehtoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti

tai suullisesti mielipiteensä asiasta. Osallistumismenettelyllä luodaan edellytykset sille, että kaavan sisällöstä, vaikutuksista ja muista keskeisistä kysymyksistä keskustellaan riittävän aikaisessa vaiheessa kaikkien niiden (osallisten) kanssa, joita asiat koskevat.

Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavan osallisia ovat mm. (luettelossa on mainittu esimerkkejä eri osallistahoista):

- Maanomistajat
 - kaava-alueen maa- ja vesialueiden omistajat ja haltijat sekä maanomistajia edustavat järjestöt
 - Pirkanmaalla toimivat kalastuslain mukaiset kalastusalueet
- Ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa vaikuttaa
 - asukkaat ja heitä edustavat järjestöt
 - kaava-alueen ulkopuolisten maa- ja vesialueiden omistajat ja haltijat
 - alueella työssä käyvät
 - elinkeinon harjoittajat
 - alueen virkistyskäyttäjät
- Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään
 - RHK
 - Pirkanmaan kunnat
 - naapuriliitot
 - valtion keskus- ja aluehallinnon viranomaiset
 - Ympäristöministeriö
 - Työvoima- ja elinkeinoministeriö
 - Maa- ja metsätalousministeriö
 - Liikenne- ja viestintäministeriö
 - Metsähallitus
 - Museovirasto
 - Pirkanmaan maakuntamuseo
 - Pirkanmaan ympäristökeskus
 - Pirkanmaan TE-keskus
 - Länsi-Suomen lääninhallitus
 - Tiehallinnon Hämeen tiepiiri
 - Pirkanmaan Metsäkeskus
 - Länsi-Suomen sotilaslääni
 - Ilmavoimat
 - Satakunnan lennosto
 - Huoltovarmuuskeskus
 - Ilmailuhallinto
- Yhteisöt ja yritykset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään
 - Finavia
 - VR Osakeyhtiö
 - VR Gargo
 - Logistiikkayritykset
 - Satamat
 - Lentoyhtiöt
- Asiantuntijalaitokset
 - Geologian tutkimuskeskus
- Valtakunnalliset edunvalvontajärjestöt
 - Kuljetusalan järjestöt
 - Metsäteollisuus ry.
 - Huolinta-alan yritykset
- Alueellisella tasolla toimivat yhteisöt
 - Tampereen kauppakamari
 - Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri
 - MTK Pirkanmaa
 - Pirkanmaan yrittäjät

13. OSALLISTUMISMENETTELY JA TIEDOTTAMINEN

Osallistumismenettelyistä ja tiedottamisesta on säädetty maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL 63 §, 65 §). Vaihemaakuntakaavasta ja sen osallisuusmenettelyistä ja osallistumismahdollisuuksista tiedotetaan avoimesti mahdollisimman laajalle joukolle. Vaihemaakuntakaavan osallisuusmenettelyjä ovat lakisääteiset nähtävillä olot, esittelytilaisuudet ja sidosryhmäneuvottelut sekä vapaamuotoinen kanssakäyminen kaavan valmistelijoiden kanssa.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 63 §

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista. Kaavoituksen vireille tulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelyistä. Ilmoittaminen on järjestettävä kaavan tarkoituksen mukaisen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Ilmoittaminen voi tapahtua myös kaavoituskatsauksesta tiedottamisen yhteydessä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 65 §

Kaavaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville

Kaavaehdotus on asetettava julkisesti nähtäville. Nähtäville asettamisesta on tiedotettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Kunnan jäsenille ja osallisille on varattava tilaisuus esittää mielipiteensä asiassa (muistutus).

Muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa, on ilmoitettava kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen. Mitä tässä pykälässä säädetään kunnasta, koskee maakuntakaavan osalta maakunnan liittoa.

Kaavaehdotuksen asettamisesta nähtäville säädetään tarkemmin asetuksella (maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §).

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavoituksen käynnistämisestä on ilmoitettava (maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n 2 mom.). Vaihemaakuntakaavan käynnistämisestä ja kaavan virallisista nähtävillä olovaiheista (osallistumis- ja arviointisuunnitelma, kaavaluonnos, kaavaehdotus) kuulutetaan liiton virallisissa ilmoituslehdissä: Aamulehdessä, Uutispäivä Demarissa, Kansanuutisissa ja Suomenmaassa sekä kuntien ilmoitustauluilla.

Kaavavaiheista tiedotetaan alueellisiin, maakunnallisiin ja paikallisiin lehtiin, radioihin ja paikallistelevisioon.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on nähtävillä tutustumista ja kommentointia varten Pirkanmaan liiton toimistossa (Nalkalankatu 12, 33200 Tampere) sekä Pirkanmaan liiton kotisivuilla. Lisäksi osallistumis- ja arviointisuunnitelma toimitetaan Pirkanmaan liiton jäsenkuntien virallisiin palvelupisteisiin. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa koko kaavaprosessin ajan.

Kaavan valmisteluun liittyvää palautetta kerätään valmistelun kaikissa vaiheissa. Sitä voi antaa kirjallisesti tai suullisesti. Kirjallista palautetta kerätään postitse, faksilla, sähköpostilla (pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi) ja internetin (www.pirkanmaa.fi) kautta. Suullista palautetta kerätään tiedotus- ja keskustelutilaisuuksissa, puhelimitse ja henkilökohtaisesti.

14. VUOROVAIKUTUS KAAVAN LAADINNAN AIKANA

Osallistumisen ja vuorovaikutuksen kannalta keskeiset valmisteluvaiheet ovat seuraavat:

Aloitusvaiheessa, osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatimisen yhteydessä, määritellään, ketkä ovat osallisia, valitaan osallistumistavat ja pidetään ensimmäinen viranomaisneuvottelu (maankäyttö- ja rakennuslain 66 § ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 11 §).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta pyydetään lausunnot ja kannanotot.

Tavoitevaiheessa käsitellään palaute (lausunnot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta) maakuntahallituksessa sekä tarkennetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

Selvitetään viranomaistahojen, asukkaiden ja elinkeinoelämän tavoitteita. Maakuntahallitus hyväksyy vaihemaakuntakaavan tavoitteet.

Valmisteluvaiheessa käydään tarpeen mukaan jatkoneuvotteluja eri tahojen kanssa, mahdoll. yhteydenpito maanomistajiin. Maakuntahallitus käsittelee maakuntakaavaluonnoksen ja päättää sen nähtävillä olosta sekä pyytää lausunnot sidosryhmiltä ja viranomaisilta. Muille osallisille annetaan mahdollisuus jättää mielipiteet kaavaluonnoksesta (maankäyttö- ja rakennuslain 62 § ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §). Maakuntakaavaluonnos on nähtävillä kunnissa ja liitossa. Tarpeen mukaan pidetään kunta-/ seutukuntaakohtaisia esittelytilaisuuksia.

Ehdotusvaiheessa maakuntahallitus käsittelee saadun palautteen ja antaa vastineet muistutusten tekijöille ja lausunnon antajille. Maakuntakaavaluonnos täydennetään maakuntakaavaehdotukseksi.

Maakuntahallitus hyväksyy maakuntakaavaehdotuksen ja päättää sen asettamisesta nähtävillä. Ehdotuksesta pyydetään viranomaisten lausunnot ja varataan muille osallisille mahdollisuus muistutusten tekoon (maankäyttö- ja rakennuslain 65 § ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §).

Hyväksymisvaiheessa käsitellään ehdotuksesta saadut muistutukset ja lausunnot. Pidetään viranomaisneuvottelu. Maakuntahallitus päättää muistutusten, lausuntojen sekä viranomaisneuvottelussa esiin tulleiden asioiden huomioon ottamisesta. Maakuntahallitus ja -valtuusto hyväksyvät vaihemaakuntakaavan.

Hyväksymistä koskevasta päätöksestä tiedotetaan (maankäyttö- ja rakennuslain 188 §:n 5 mom., kuntalain 63 § ja 85 §:n 1 mom.) ja kaava saatetaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi Vahvistamisvaiheessa hyväksymispäätöksestä voi valittaa suoraan ympäristöministeriöön.

Ministeriö vahvistaa kaavan kokonaan tai osittain tai jättää sen vahvistamatta. Vaihemaakuntakaava tulee voimaan, kun vahvistamista koskevasta päätöksestä on kuulutettu.

Ministeriön päätöksestä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Vaihemaakuntakaavaa valmisteltaessa järjestetään vähintään kaksi lakisääteistä viranomaisneuvottelua (MRL 66 §, MRA 11 §) Ympäristöministeriön ja Pirkanmaan liiton kesken. Neuvotteluihin kutsutaan lisäksi Pirkanmaan ympäristökeskus ja ne viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 66 §

Viranomaisneuvottelu

Maakuntakaavaa valmisteltaessa on oltava yhteydessä asianomaiseen ministeriöön ja alueelliseen ympäristökeskukseen. Asianomaisen ministeriön, alueellisen ympäristökeskuksen ja maakunnan liiton kesken on järjestettävä neuvottelu kaavan laadintaan liittyvien valtakunnallisten tavoitteiden ja muiden keskeisten tavoitteiden selvittämiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun neuvotteluun on kutsuttava ne viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea.

Maankäyttö- ja rakennusasetus 11 §

Viranomaisneuvottelu

Maankäyttö - ja rakennuslain 66 §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomaisneuvottelu järjestetään kaavoitukseen ryhdyttäessä sekä sen jälkeen, kun kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä ja sitä koskevat mielipiteet ja lausunnot on saatu.

Maakunnan liiton tulee sopia ympäristöministeriön kanssa neuvottelun järjestämisestä ja toimittaa neuvottelua varten tarvittava aineisto. Neuvotteluun kutsutaan alueellinen ympäristökeskus ja ne muut viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea.

Neuvottelusta laaditaan muistio, josta ilmenevät keskeiset neuvottelussa esillä olleet asiat ja kannanotot.

Pirkanmaan liitto on järjestänyt ensimmäisen viranomaisneuvottelu ennen osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville laittamista.

Toinen viranomaisneuvottelu järjestetään, kun kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä ja sitä koskevat mielipiteet ja lausunnot on saatu.

Maakuntakaavan laatimisen eräänä lähtökohtana on eri viranomaisten suunnitelmien huomiointi ja yhteensovittaminen. Kuntien ja muiden keskeisten viranomaistahojen kanssa käydään neuvotteluja vaihemaakuntakaavan lähtökohdista, tavoitteista, sisällöstä ja ratkaisuvaihtoehdoista koko kaavaprosessin ajan.

15. KAAVOITUKSEN KULKU JA AIKATAULU

Kaavaprosessin vaiheet:

Aloitus- ja tavoitevaihe (5/2009 – 2/2010)

Maakuntavaltuusto päätti kaavan laadinnasta 18.11.2008 § 38.

Aloitusvaiheessa laaditaan kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä järjestetään kaavan lähtökohtia ja tavoitteita koskeva viranomaisneuvottelu. Kaavan vireille tulosta ilmoitetaan.

Aloitusvaiheessa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) tiedotetaan ja varataan mahdollisuus palautteen antamiseen. Käynnistetään taustaselvitykset.

Maakuntahallitus hyväksyy osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja siihen sisältyvän kaavan alustavat tavoitteet.

Selvitysten laadinta (10/2009-10/2010)-

Selvitysten avulla laaditaan suunnitelmia päätie- ja rataverkoille sekä lentoaseman kehittämiselle. Selvitysaineistoa esitellään ja käsitellään osallisten kanssa selvityskohtaisesti. Selvitysaineistoa voidaan tarvittaessa esitellä julkisuuteen. Selvitysaineisto asetetaan soveltuvin osin nähtäville kaavaluonnosvaiheessa.

Maakuntahallitus päättää selvitysten nähtäville asettamisen.

Luonnosvaihe (5/2010-10/2010)

Selvitysten pohjalta laadittu luonnos 2. vaihemaakuntakaavasta laaditaan Pirkanmaan liiton toimesta. Selvitysaineisto asetetaan nähtäville kaavaluonnosvaiheessa. Kaavaluonnoksesta pyydetään lausunnot ja kaikkien osallisten on mahdollista antaa palautetta kaavaluonnoksesta.

Maakuntahallitus päättää kaavaluonnoksen nähtäville asettamisesta.

Ehdotusvaihe (1/2011 - 8/2011)

Ehdotusvaiheessa laaditaan kaavaehdotus valmisteluvaiheesta saadun palautteen ja tehtävien lisäselvitysten perusteella. Vaikutusten arviointia tarkennetaan ja laaditaan kaavaselostus. Vaihe päättyy kaavaehdotuksen nähtäville asettamiseen.

Maakuntahallitus päättää kaavaehdotuksen nähtäville asettamisesta.

Hyväksymisvaihe (9/2011 - 12/2011)

Hyväksymisvaiheessa käsitellään ehdotuksesta annetut muistutukset ja lausunnot, pidetään viranomaisneuvottelu ja tehdään kaavaehdotukseen tarpeelliset korjaukset.

Maakuntahallitus päättää muistutusten ja lausuntojen sekä viranomaisneuvottelussa esille tulleiden asioiden huomioonottamisesta. Maakuntahallitus ja maakuntavaltuusto hyväksyvät vaihemaakuntakaavan ja se saatetaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi.

Vaihemaakuntakaavan hyväksymistä koskeva päätös saatetaan yleisesti tiedoksi niin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

Vahvistamisvaihe (2012)

Vaihemaakuntakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla suoraan ympäristöministeriöön. Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista

Ministeriö hankkii vaihemaakuntakaavasta lausunnot niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee. Vahvistamisvaiheessa ympäristöministeriö arvioi kaavan lainmukaisuuden ja vahvistaa kaavan kokonaan tai jättää sen osittain tai kokonaan vahvistamatta. Vahvistamisvaiheessa kaavaan voidaan vielä tehdä ministeriössä oikaisuluonteisia korjauksia ja liiton suostumuksella vähäisiä muutoksia.

Vaihemaakuntakaava tulee voimaan, kun vahvistamista koskevasta päätöksestä on kuulutettu vaihemaakuntakaavan alueeseen kuuluvissa kunnissa.

Täytäntöönpano- ja seurantavaihe

Ympäristöministeriön päätöksestä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka pyytää lausunnot valituksista ja tekee päätöksen valitusten johdosta. Pirkanmaan liitto seuraa kaavan tavoitteen toteutumista ja kaavan muutostarpeita.

16. YHTEYSTIEDOT

Pirkanmaan liitto
Nalkalankatu 12
PL 76 33201 Tampere
vaihe 03 2481 111
sähköposti pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi
fax: 03 2481 250

Liikenneinsinööri Reijo Väliharju
etunimi.sukunimi@pirkanmaa.fi
03 2481 237 / 050 3880 901

Ma. maakuntakaavoitusjohtaja
Pekka Harstila
etunimi.sukunimi@pirkanmaa.fi
03 248 1230 / 050 344 2414

TAUSTASELVITYKSIÄ

- Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskuksen esiselvitys (Pirkanmaan liiton julkaisu D 86/2006)
- Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskuksen aluevaraus suunnitelma (Pirkanmaan liiton julkaisu D 90/2008)
- Tampereen läntinen oikorata esiselvitys, Pirkanmaan liitto, 2008
- Tampereen järjestelyratapihan siirtoselvitys, Ratahallintokeskus, VR-konserni ja Pirkanmaan liitto, 2008